

آشنایی با فرم موسیقی

سهراب فلکانگیز

سرشناسه	: فلک انگیز، سهراب، ۱۳۳۸
عنوان و نام پدیدآور	: آشنایی با فرم موسیقی / مؤلف: سهراب فلک انگیز
مشخصات نشر	: تهران، آرون، ۱۳۹۵
مشخصات ظاهری	: ۵۰ ص
شابک	: ۰ - ۳۵۷ - ۲۳۱ - ۹۶۴ - ۹۷۸
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
موضوع	: موسیقی - فرم
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۵ آ ۸ / ف ۵۸ / MT
رده‌بندی دیوینی	: ۷۸۱ / ۸
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۱۸۴۰۲۷

انتشارات آرون

آشنایی با فرم موسیقی

مؤلف: سهراب فلک انگیز

ناشر: انتشارات آرون

چاپ دوم: ۱۴۰۰

تیراژ: ۲۰۰ نسخه

فرم در موسیقی

فراتر از ملاحظات ملودی، ریتم و هارمونی در موسیقی، مفهوم فرم یا ساختار موسیقی است. فرم روشی است که آهنگساز بتواند، آن چه «ا» که می خواهد بگوید در یک قالب (سبک) سازماندهی کند تا برای شنونده درک موسیقی آسان تر شود، به خصوص اگر اثر حدود یک دقیقه یا بیشتر طولانی باشد.

فرم موسیقی، وحدت و تنوع را در هم می آمیزد: وحدت تأثیر می گذارد تا موسیقی سازماندهی به گوش برسد و اجزاء سازمانده آن پراکنده و مجزا نبوده، بلکه اعضای یک واحد کل باشد. و تنوع مصلحت و دلچسپی را حفظ می کند، ملالت و یکنواختی را از بین می برد و کنتراست را فراهم میکند.

وحدت توسط تکرار Repetition به دست می آید، هم تکرار عینی و هم تکرار تغییر یافته یک ایده موسیقایی، گوناگونی (تنوع) تقریباً با استفاده مواد جدید به دست می آید، یا با کاربرد تغییر یافته یک ایده موسیقایی اصلی به روش هایی که آن ایده را برای بدست آوردن کنتراست تغییر شکل میدهد.

موتیو motive

آن طور که توسط بزرگ ترین موسیقیدان ها به کار برده شد، کوچک است، یک واحد کوچک با معنی مستقل که در اصل، شامل کوچکترین واحد ساختاری ایده موسیقایی است. یک موتیو در موسیقی، معادل مفهوم یک کلمه در ادبیات و زبان است.

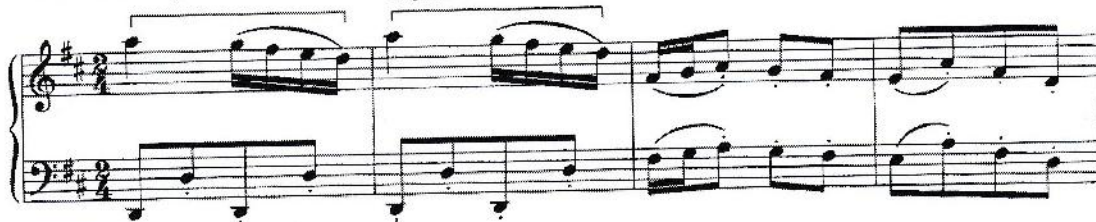
تکرار یک موتیو

تکرار دو قسم است: (۱) تکرار یک موتیو کوتاه در مسیر ساختن فرازاها، و (۲) تکرار خود یک فرار، یا یک قسمت بزرگ تر از اثر.

تکرار عینی

From *Musette* by Bach

Repetition

From *Minuet* by Telemann

Repetition

سکوئنس (تکرار پله ای در درجات دیگر)

From *Musette* by Bach

Repetition

From *Scherzo* by Kabalevsky

Sequence

Sequence

تغییر کیفیت یا ویژگی های یک موتیو

ویژگیهای یک موتیو، به روش های ممکن زیر میتوانند گوناگون شوند:

الف: تغییرات نت ها. خود نت ها می توانند توسط:

۱. تغییر ترتیب (changing the order) گوناگون شوند: a-b-c-d تغییر می کند به b-a-c-d یا b-a-d-c (غیره)
۲. توسط انبساط extension a-b-c-d تغییر می کند به a-b-b-c-d یا a-a-b-c-d-d (غیره)
۳. توسط انقباض contraction a-b-c-d تغییر می کند به a-b-c یا b-c-d یا a-b-d (غیره)
۴. توسط انبساط و انقباض extension & contraction a-b-c-d تغییر می کند به a-b-b-c (غیره)

ب: تغییرات فواصل intervals: این تغییرات شامل فواصل ملودیکی که موتیوهای ملودیک را میسازند و فاصله نت پائین تا نت بالایی و فاصله اولین از آخرین نت موتیو نیز میباشد. روش های گوناگون کردن فواصل می تواند شامل موارد زیر باشد:

۱. توسط تغییر کیفیت فواصل C-G) charging the quality یک پنجم درست است که میتواند تغییر کند به C-Gb که یک پنجم کاسته است)
۲. توسط تغییر اندازه C-f) charging the size یک چهارم درست است که می تواند C-a که یک ششم است بشود)
۳. یا توسط معکوس کردن inversion c-e) می شود e-c).

اگر تغییرات پی در پی استفاده شود، فواصل را به طور سیستماتیک افزایش یا کاهش و یا در همان جهت می توان گفت بسط و گسترش می دهد.

ج: تغییرات منحنی ملودیک:

۱. به طور کلی می تواند به طرف بالا، پائین یا زیگزاگ حرکت کند.
۲. منحنی ملودیک می تواند در جهت مخالف contrary motion حرکت کند (c-e-g-a) می شود (g-e-c-d)
۳. یا به صورت قهقراایی retrograde (c-e-g-a) می شود (a-g-e-c).

پریود period

یک پریود با دو فراز شکل می گیرد، اولین فراز (مرجع) antecedent و فراز دوم (نتیجه) consequent نامیده می شوند.

From Dance by Türk

Question Phrase

Answer Phrase

غالباً اولین فراز با کادانس ناقص و دومین فراز با یک کادانس کامل، به پایان می رسند. اما این ها به ویژگی ها و اهداف موسیقی بستگی دارد. اگر دو فراز یکسان (مشابه) باشند، پریود دارای یک ساختار موازی parallel است. گهگاه ساختارهایی از این نوع، اما بزرگتر، مانند پریود دابل Double period و پریود سه فرازی دیده شوند.

زنجیره فرازها chain of phrases

زنجیره فراز غالباً به دو روش کادانس به هم می پیوندند.

غالباً یک بخش بزرگ، در ساختار پریود، ساخته نمیشود، بلکه در یک زنجیره فرازهای سازمان دهی شده کم و بیش آزادانه، که می تواند توسط کادانس ها جدا شوند.

کادانس مشترک elision (آخرین آکرد از یک فراز توسط اولین آکرد فراز بعدی استفاده می شود)

یا کادانس مجزا dissolution (وصل هارمونیک مشخصه یک کادانس است، اما ریتم قطع نمیشود، میزان کادانسی به نت های با ارزش زمانی کوچک تقسیم شده است)

در اکسپوزیسیون های سناات ها توسط هایدن و موتزارت زنجیره فراز تکرار شونده هستند.

فرم های موسیقایی Musical Forms

آمیزش عناصر گوناگون موسیقی در یک ساختار قابل فهم و جالب، فرم موسیقایی را تشکیل می دهند. بسیاری از انواع موسیقی یا فرم های موسیقی دارای نام مشخص هستند و این نام ها، الگوهای ساختاری آن ها را نشان می دهند و شناختن آن ها برای هر نوازنده ای ضروری است.

در حالی که فرم از نقطه نظر تئوریکال موسیقی را آنالیز می کند، می بایست توجه شود که این ها فرم هستند، نه فرمول، در صورتی که موسیقی در یکی از گروه های طبقه بندی فرم تعریف شده باشد. می تواند تحلیل آن را بدون هیچ تشریک مساعی از طرف آهنگسازان، راحت کند.

یک آهنگساز واقعی سیکل فرم ها را فقط برای استواری پروژه شخصی خود به کار می برد و هیچ تردیدی از تغییر دادن فرم های سابق یا ایجاد نوع جدید ندارند.

یک طبقه بندی راحت و گسترده از فرم ها، آن ها را به دو گروه اصلی تقسیم می کند: فرم های هوموفونیک و پولیفونیک.

در فرم هوموفونیک، موسیقی به چهار بخش صدایی تقسیم شده است و بافت معمولاً شامل یک بخش صدایی برجسته است که ملودی نام دارد و ملودی توسط بخش های دیگر صدایی که فرعی subordinate نامیده می شوند، همراهی می شوند. بخش صدایی که بیشتر به گوش می رسد و جلب توجه بیشتری می کند، ملودی است. باس و چند بخش صدایی دیگر همچون پر کننده هستند.

یک خط ملودی با همراهی آکورد

From Arabesque by Burgmüller

Blocked chord accompaniment

آشنایی با فرم موسیقی

به انضمام اصطلاحات فرم

فراتر از ملاحظات ملودی، ریتم و هارمونی در موسیقی، مفهوم فرم یا ساختار موسیقی است. فرم روشی است که آهنگساز بتواند، آن چه را که می خواهد بگوید در یک قالب (سبک) سازماندهی کند، تا برای شنونده درک موسیقی آسان تر شود، به خصوص اگر اثر حدود یک دقیقه یا بیشتر طولانی باشد.

فرم موسیقی، وحدت و تنوع را در هم می آمیزد: وحدت تأثیر می گذارد تا موسیقی سازماندهی شده به گوش برسد و اجزاء سازمانده آن پراکنده و مجزا نبوده، بلکه اعضای یک واحد کل باشد. و تنوع مصلحت و دلبستگی را حفظ می کند، ملالت و یکنواختی را از بین می برد و کنتراست را فراهم میکند.

ISBN: 978-964-231-357-0

9 789642 313570

انشارات آروان

www.arvannashr.ir

خیابان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین

خیابان نظری، پلاک ۱۰۵، واحد ۳

تلفن: ۵۱-۶۶۹۶۲۸۵۰